

Ympäristövaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto maatalouden ja ruoan visiosta

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto maatalouden ja ruoan visiosta (E 6/2025 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Sanna-Helena Fallenius, maa- ja metsätalousministeriö
- johtava asiantuntija Lotta Heikkonen, maa- ja metsätalousministeriö
- erityisasiantuntija Eija Hagelberg, ympäristöministeriö
- maatalousjohtaja Johan Åberg, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- suojeluasiantuntija Elisa Niemi, WWF Suomi

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- ruokakulttuurin professori Taru Lindblom, Helsingin yliopisto
- Baltic Sea Action Group (BSAG)
- Solar Foods Oy
- Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy
- Elintarviketeollisuusliitto ry
- Pro Vege ry
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Komissio julkaisi 19.2.2025 tiedonannon maatalouden ja ruoan tulevaisuutta koskevasta visiosta (COM (2025) 75 final, engl. Vision for Agriculture and Food – Shaping together an attractive farming & agri-food sector for future generations). Visio sisältää tiekartan tuleville strategisille ehdotuksille, joilla on tarkoitus antaa pitkän aikavälin vakaa toimintaympäristö koko ruokaketjun

Valiokunnan lausunto YmVL 7/2025 vp

toimijoille. Lisäksi visiossa hahmotellaan tulevaa yhteistä maatalouspolitiikkaa vuoden 2027 jälkeiselle ajalle.

Komission tiedonanto pohjautuu osaksi maatalouden tulevaisuutta koskeneeseen strategiseen dialogiin, joka kokosi yhteen maatalous- ja ruokasektorin, kansalaisyhteiskunnan, maaseutuyhteisöjen ja tiedeyhteisön tärkeimmät sidosryhmät, ja sen loppuraporttiin, joka julkaistiin syyskuussa 2024. Tiedonannon taustana ovat myös Draghin, Lettan ja Niinistön raportit sekä Eurooppaneuvoston, puheenjohtajavaltio Belgian ja neuvoston päätelmät vuodelta 2024 tulevasta yhteisestä maatalouspolitiikasta. Tiedonannon johdannossa todetaan, että maatalous ja ruoka, kalastus mukaan lukien, ovat unionin strategisia sektoreita, jotka tarjoavat turvallista ja korkealaatuista ruokaa 450 miljoonalle eurooppalaiselle ja ovat avainasemassa globaalin ruokaturvan kannalta. Johdannossa viitataan myös presidentti Niinistön raporttiin, joka tunnistaa ruoan olevan yksi kansalaisten kannalta kaikkein kriittisimmistä sektoreista.

Ruoka on myös osa EU:n taloudellista kilpailukykyä. Vuonna 2022 maatalous- ja ruokasektori loi lisäarvoa yli 900 miljardia euroa ja työllisti EU:ssa liki 30 miljoonaa ihmistä. EU:n kauppataasektorilla oli 70 miljardia euroa ylijäämäinen vuonna 2023.

Komission mukaan ruokaomavaraisuutta ei koskaan saa pitää itsestäänselvyytenä. Vaikka maatalous- ja ruokasektori selvisi hyvin pandemiasta ja tuotantokustannusten noususta, geopoliittiset jännitteet, viimeaikaiset kriisit ja sään ääri-ilmiöt vaarantavat sektorin elinvoiman ja EU:n strategisen autonomian. Maataloussektori käy läpi rakenteellista muutosta, mukaan lukien viljelijäväestön ikääntyminen. Vain 12 % viljelijöistä on alle 40-vuotiaita. Merkittävästi muita väestöryhmiä alhaisempi tulotaso vaikeuttaa tuotannon kehittämistä ja on pääsyy viljelijöiden viimeaikaiseen liikehdintään. Komission tiedonanto luo vision Euroopan maatalous- ja ruokajärjestelmälle vuoteen 2040 ja sen jälkeiselle ajalle sekä esittää tiekartan vision mukaisille politiikkatoimille. Tiedonanto tukee EU:n kilpailukykykompassin toimeenpanoa. Komissio valmistelee myös kalastusta ja kalanviljelyä koskevaa erillistä visiota vuodelle 2040.

Tiedonannossa todetaan, että vuoden 2040 unionin on oltava paikka, jossa maatalous ja ruoan tuotanto kukoistavat koko mantereellamme kaikessa monimuotoisuudessaan. Paikka, jossa maatalous on houkuttelevaa tuleville sukupolville ja maatalous- ja ruokasektori on kilpailukykyinen, resilientti, tulevaisuuden kestävä ja reilu. Komission mukaan maatalous- ja ruokasektorin tulevaisuus riippuu unionin ja jäsenvaltioiden kyvystä luoda edellytykset neljälle sektorin tavoitteelle, jotka ovat: 1. Vetovoimainen ja ennustettava maatalous- ja ruokasektori, joka mahdollistaa viljelijöiden taloudellisen menestymisen ja houkuttelee alalle uusia yrittäjiä; 2. Kilpailukykyinen ja kriisinkestävä maatalous- ja ruokasektori kasvavan globaalin kilpailun ja shokkien kohdatessa sitä; 3. Tulevaisuuden kestävä maatalous- ja ruokasektori, joka toimii planetaarisissa rajoissa; 4. Ruokaa arvostava, reiluja työ- ja elinolosuhteita sekä eläviä maaseutu- ja rannikkoalueita vahvistava maatalous- ja ruokasektori. Komissio toteaa myös, että vision mahdollistamiseksi investointitutkimukseen, osaamiseen, taitoihin ja innovaatioihin ovat tärkeitä.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto pitää komission tiedonannossa esitettyä maatalouden ja ruoan visiota myönteisenä ja Suomen tavoitteiden mukaisena. Vahva ja kilpailukykyinen ruoantuotanto tulee nähdä osa-

Valiokunnan lausunto YmVL 7/2025 vp

na Euroopan unionin strategista autonomiaa ja valmiutta. Maatalous- ja ruokasektorin tulevaisuuden elinehto on, että ala kiinnostaa nuoria ja uusia yrittäjiä. Maatalouden kehittäminen yhdessä maaseutualueiden elinvoimaisuuden vahvistamisen kanssa parantaa toimitusvarmuutta, valmiutta ja kokonaisvaltaista turvallisuutta kaikissa jäsenvaltioissa.

Maataloussektorille tarvitaan vakaa ja ennustettava politiikkakehys, jossa otetaan nykyistä paremmin huomioon myös muut maatalouteen vaikuttavat politiikat kuin yhteinen maatalouspolitiikka, ja joka takaa sisämarkkinoiden häiriöttömän toiminnan.

Valtioneuvoston ennakkovaikuttamiskantoja EU:n monivuotiseen rahoituskehykseen on muodostettu selvityksessä E 31/2024 vp. Siinä todetaan muun muassa, että valtioneuvosto korostaa, että maataloutta on voitava harjoittaa kannattavalla tavalla unionin kaikissa jäsenvaltioissa. Valtioneuvosto katsoo, että yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) tukijärjestelmiä ja niiden valvontaa tulisi yksinkertaistaa ja toimeenpanon aiheuttamaa hallinnollista taakkaa vähentää.

Tulevaan EU:n yhteisen maatalouspolitiikan rahoitukseen ja sitä koskevaan sisällöllisiin kysymyksiin muodostetaan kantaa erikseen osana tulevan monivuotisen rahoituskehyksen valmistelua.

Valtioneuvosto korostaa, että yhteisen maatalouspolitiikan ensisijainen tehtävä on perussopimuksen mukaisesti tukea aktiivista, korkealaatuista elintarviketuotantoa ja viljelijöiden tuloja sekä pitää maaseutualueet elinvoimaisina ja kuluttajahinnat kohtuullisina. Hajautettu perheviljelmäpohjainen maataloustuotanto ja elinvoimaiset maaseutualueet ovat ruokaturvan ja huoltovarmuuden keskeinen perusta.

Valtioneuvosto pitää hyvänä komission tiedonannon painopisteitä aktiivisen ruoantuotannon edistämisestä, maatalojen taloudellisen elinvoimaisuuden edistämisestä ja ympäristöstä huolehtimisesta EU:ssa. Asianmukainen tulotaso, tuotannon kannattavuus sekä riittävä investointien määrä ovat tarpeen, muuten siirtymä kestävämpään ja kilpailukykyisempään elintarvikejärjestelmään on vaikea saavuttaa.

Valtioneuvosto pitää hyvänä, että tiedonannossa korostetaan tukien nykyistä vahvempaa kohdentamista erityisesti aktiiviseen tuotantoon, epäsuotuisille alueille sekä nuorille ja uusille tuottajille. Valtioneuvosto pitää tärkeänä sukupolvenvaihdosten edistämistä ja tukee komission ajatusta erityisen sukupolvenvaihdosstrategian laatimisesta.

Valtioneuvosto tukee visiossa esitettyjä ajatuksia monipuolisen maatalouden edistämisestä EU:ssa sekä kotieläintalouden työohjelmasta, jonka tulisi antaa sektorille työkaluja sekä kannattavuuden että ympäristökestävyyden lisäämiseksi. Esimerkiksi laajaperäinen nurmipohjainen eläintuotanto ja luonnonlaidunnuksen edistäminen tarjoaisivat sekä ympäristö- että biodiversiteettiä.

Valtioneuvosto katsoo, että maatalouden ja muiden maaseutuelinkeinojen riskin- ja kriisinhallintavälineitä tulisi kehittää reagoitukykyisemmiksi, tarkoituksenmukaisesti kohdennetuiksi ja mitoitetuiksi sekä nopeammin käytettäviksi ja hallinnollisesti yksinkertaisemmiksi (U 43/2024 vp).

Valiokunnan lausunto YmVL 7/2025 vp

Valtioneuvosto näkee tärkeänä, että komissio jatkaisi työtä YMP:n strategiasuunnitelmien muuttamisen menettelytapojen sujuvoittamiseksi (U 15/2024 vp). Valtioneuvosto näkee hyvänä komission aikeen suunnata tulevaa YMP:aa niin, että ehtoja vähennetään ja kannustimia lisätään.

Valtioneuvosto näkee tärkeänä alkutuottajan sopimusaseman ja koko elintarvikeketjun tasapainon kehittämisen oikeudenmukaisempaan suuntaan (U 2/2025 vp). Valtioneuvosto pitää myönteisenä visiossa esitettyä ajatusta ketjun läpinäkyvyyden lisäämisestä. Valtioneuvosto toivoo, että epäterveitä kauppatapoja koskevan direktiivin toimintaa arvioitaisiin nopealla aikataululla ja järjestelmää vahvistettaisiin tarvittaessa lainsäädäntöä kehittämällä, esimerkiksi ns. private label -tuotteiden mahdollisten sääntelytarpeiden näkökulmasta.

Valtioneuvosto näkee, että komissio on tunnistanut hyvin maatilojen ja maaseudun yritysten vaikeudet saada yksityistä rahoitusta. Siksi kaikkia rahoituslähteitä, mukaan lukien Euroopan investointipankin (EIP) resursseja, tulisi hyödyntää. Kestävän rahoituksen lainsäädäntöä edelleen kehitettäessä tulisi ottaa huomioon maataloussektorin erityispiirteet ja sääntelyn vaikutukset maataloussektorin rahoituksen saannille.

Valtioneuvosto tukee EU:n pitkän aikavälin maaseutuvision toteuttamista. Valtioneuvosto pitää hyvänä, että EU-tason maaseutupolitiikkaa vahvistettaisiin mm. päivittämällä maaseudun toimintasuunnitelma, vahvistamalla maaseutuvaikutusten arviointia EU:n tasolla sekä vahvistamalla maaseutusopimusta ja sen kautta eri toimijoiden osallistamista maaseutupolitiikan suunnitteluun ja toimeenpanoon. Valtioneuvosto näkee komission tavoin, että yhteisölähtöinen paikallinen kehittäminen (CLLD) sekä muut maaseudun kehittämisen yhteistyömuodot, kuten älykkäät kylät, ovat osoittautuneet tehokkaiksi. Valtioneuvosto näkee, että maataloustuotannon tukemisen lisäksi olisi tärkeää tukea maatalouden ulkopuolisia yrityksiä ja maaseutuyhteisöjä myös muutoin kuin CLLD:n kautta. Olisi tärkeää tukea myös investointeja biotalouteen ja muiden toimialojen yrittäjyyteen, jotta maaseutualueet pysyisivät elinvoimaisina ja maaseudun elinkeinot ja palvelut kehittyisivät. Myös maaseudun kriittisen infrastruktuurin, kuten laajakaistayhteyksien ja vesihuollon, parantaminen olisi tärkeää.

Valtioneuvosto katsoo, että maatalous- ja ruokasektorin tulisi olla kilpailukykyinen ja kestävä myös globaalisti. EU:lla on merkittävä rooli maailman ruokaturvan takaamisessa ja EU on maailman merkittävin maataloustuotteiden viejä. Valtioneuvosto näkee hyvänä, että komissio pyrkii yhtenäistämään tuotantostandardien soveltamista tuontituotteisiin erityisesti kasvinsuojeluaineiden ja eläinten hyvinvoinnin osalta. Samalla valtioneuvosto korostaa tiede- ja riskiperusteisuutta sekä WTO-sääntöjen noudattamista, kansainvälisiä standardeja sekä vuoropuhelun ja sääntelyyhteistyön ylläpitämistä kauppakumppaneiden kanssa. Toimia, joilla vaikutetaan EU:n terveys- ja ympäristöstandardien soveltamiseen tuontituotteille, tulisi arvioida tapauskohtaisesti huomioiden edellä mainitut näkökohdat. Komission mahdollinen lainsäädäntöehdotus siitä, että EU:ssa kielletyille vaarallisimmille kasvinsuojeluaineille ei jatkossa myönnettäisi tuontitoleransseja, on kannatettava aloite.

Valtioneuvosto tukee pyrkimystä vähentää tuontiriippuvuutta kriittisten tuotantopanosten, erityisesti fossiilisen energian, lannoitteiden ja valkuaisrehuraaka-aineiden osalta. Valtioneuvosto näkee tärkeänä ravinteiden kierrätyksen lisäämisen koko EU:n alueella. Komission ehdotus suunnitelmasta luoda EU:lle omavaraisempi ja kestävämpi proteiinin tuotanto on kannatettava. Tie-

Valiokunnan lausunto YmVL 7/2025 vp

donannossa tunnustetaan hyvin Niinistön raportissa esitetyt kirjaukset ja ehdotukset tarpeesta korottaa EU:n ruokaturvan ja vesihuollon valmiutta, millä on kiinteä yhteys valmisteilla olevaan EU:n varautumisunionistrategiaan.

Valtioneuvosto tukee komission tavoitetta maatalous- ja ruokasektorista, joka osaltaan edistää EU:n ilmastotavoitteiden saavuttamista samalla kun huolehditaan terveestä maaperästä ja puhtaasta vedestä ja ilmasta sekä suojellaan ja ennallistetaan Euroopan biologista monimuotoisuutta. Valtioneuvosto jakaa visiossa esitetyn näkemyksen, jonka mukaan ympäristöllisesti kestävä tuotanto luo viljelijöille tulevaisuuden tuotantomahdollisuuksia ja mahdollisuuksia yksityissektorin rahoitukseen julkisen tuen lisäksi.

Koko maatalous- ja elintarvikeketjun resilienssin vahvistamista ja päästöjen vähentämistä tulisi jatkaa. Vuoden 2040 ilmastotavoite olisi toteutettava yksinkertaisella tavalla, joka kattaa koko sektorin, ei vain alkutuottajat. Sen ei tulisi vähentää EU:n ruoantuotantokapasiteettia. Selvityksen E 10/2024 vp mukaisesti valtioneuvosto tunnistaa, että ruoantuotanto on maatalouden tärkein tehtävä ja huoltovarmuuden perusta. Maataloussektorille asetettavat päästövähennystavoitteet on sovitettava yhteen tämän perustehtävän kanssa. Samalla on tärkeää kiinnittää huomiota maataloussektorin rooliin vuoden 2040 ilmastotavoitteiden saavuttamisessa sekä luonnon monimuotoisuuden edistämisessä, huolehtien kuitenkin samalla ruokaturvasta.

Valtioneuvosto suhtautuu positiivisesti komission tiedonantoon kirjattuun tavoitteeseen, että vuoden 2030 jälkeisen ajan ilmastosääntelyä valmistellessa se ottaa huomioon maatalouden ja maankäyttösektorin erityispiirteet ja etenkin sektorin kilpailukyvyn sekä tarpeen varmistaa ruokaturva ja vahvistaa biotaloutta, sekä keskustelut sektorin ja jäsenvaltioiden kanssa. Maataloutta ja maankäyttösektoria koskevat vuoden 2030 jälkeisen kontribuutiot päästövähennyksiin ja hiilensidontaan tulisi käsitellä osana EU 2040 ilmastotavoitetta koskevaa lainsäädäntöä.

Valtioneuvosto on valmis tarkastelemaan komission tiedonannossa esille tuotua vapaaehtoista vertailujärjestelmää tilakohtaista kestävyysarviointia varten. Järjestelmän tulisi kuitenkin olla yksinkertainen, aiheuttaa mahdollisimman vähän hallinnollista taakkaa ja kustannuksia ja ottaa huomioon jäsenvaltioiden viljelyolosuhteiden erot.

Valtioneuvosto näkee, että sopeutuminen ilmastonmuutokseen ja sen vaikutusten ennakointi on ratkaisevan tärkeää. Valtioneuvosto korostaa, että jäsenmaiden erilaiset olosuhteet tulisi huomioida vesipolitiikassa ja toteaa, että ilmastonmuutokseen sopeutumista koskevien toimien toteuttaminen on pääsääntöisesti kunkin maan ja toimijan vastuulla. Kestävän ruokasektorin kannalta olennaista on yhteisten vesivarojen vastuullinen käyttö.

Valtioneuvosto yhtyy komission arvioon siitä, että biologisten tai matalariskisten kasvinsuojeluaineiden hyväksyntä ja käyttöönotto ei ole edennyt riittävästi. Valtioneuvosto korostaa, että uusien vaihtoehtoisten kasvinsuojeluaineiden ja -tekniikoiden sekä biopestisidien markkinoille tuloa tulisi vauhdittaa.

Visiossa tunnustetaan maaperän kasvukunnan merkitys maataloudelle keskeisenä tuotannontekijänä. Valtioneuvosto pitää hyvänä tutkimuksen ja tiedonkeruun edistämistä maaperämissiön kautta ja vision maanomistajia kannustavaa lähestymistapaa.

Valiokunnan lausunto YmVL 7/2025 vp

Valtioneuvosto tukee visiossa esitettyä ajatusta uusien tulonlähteiden luomisesta sektorille esimerkiksi hiiliviljelyn tai luontoarvomarkkinoiden kautta. Uudet tulonlähteet tulisi valmistella ja toteuttaa niin, että ne ovat viljelijöille toteuttamiskelpoisia ja he hyötyvät niistä taloudellisesti. Erityisesti tulisi etsiä malleja, joissa mahdolliset kustannukset jakaantuisivat tasaisemmin ruokajärjestelmän toimijoiden kesken eikä vain alkutuottajien velvoitteina.

Valtioneuvosto näkee, että biotalous ja kiertotalous sisältävät merkittävää potentiaalia maaseutualueiden taloudelle. Biokaasun tuotannon potentiaalia tilatasolla tulisi hyödyntää käyttämällä erilaisia sivuvirtoja ja jätteitä sekä parantamalla ravinteiden kierrätystä ja joustavoittamalla biokaasuntuotantoon liittyvää sääntelyä. On hyvä, että komissio tunnistaa tilojen mahdollisuudet myydä tuottamaansa energiaa tilan ulkopuolelle.

Tieteeseen, tutkimukseen, teknologiaan, neuvontapalveluihin sekä uusimman tiedon siirtymiseen olisi panostettava, jotta voitaisiin lisätä kilpailukykyä, paremmin kohdata ilmastohaasteet ja vähentää päästöjä sekä parantaa EU:n omavaraisuutta esimerkiksi proteiinituotannon ja lannoitteiden suhteen. Maataloudelle hyödyllisiä uusia teknologioita, kuten uudet genomitekniikat (NGT:t), tulisi ottaa käyttöön.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että EU:n eläinten hyvinvointilainsäädäntö on kattavaa ja ajantasaista sekä perustuu tuoreeseen tieteelliseen tietoon ja tekniseen kehitykseen. Valtioneuvosto katsoo, että lainsäädännön uudistuksen lisäksi tärkeä tavoite tulisi olla myös lainsäädännön tasapuolinen toimeenpano. Se on olennainen osa hyvin toimivia sisämarkkinoita.

Valtioneuvosto kannattaa parempaa kuluttajainformaatiota eläinten hyvinvoinnista sekä elintarvikkeiden ravintosisällöstä ja alkuperästä. Valtioneuvosto kannattaa myös haavoittuviin kuluttajaryhmiin, erityisesti lapsiin, kohdistuvan elintarvikkeiden markkinoinnin ohjeistamista. Valtioneuvosto kannattaa ruokadialogin käynnistämistä.

Valtioneuvosto tukee komission aikomusta julkisten hankintojen roolin vahvistamisesta paikallisen ja kestävästi tuotetun ruoan tuotannon edistämisessä. Valtioneuvosto kannattaa myös lyhyiden toimitusketjujen ja pk-yritysten osallistumismahdollisuuksien parantamista julkisiin elintarvikehankintoihin osana ruokajärjestelmän resilienssin ja huoltovarmuuden vahvistamista.

Valtioneuvosto pitää hyvänä sitä, että visiossa on nostettu esiin tarve jatkaa työtä ruokahävikin vähentämiseksi. Se hyödyttäisi EU:n kansalaisia, viljelijät mukaan lukien, ja lisää EU:n ruokajärjestelmän kestävyyttä.

Valtioneuvosto pitää hyvänä, että komissio kiinnittää tiedonannossaan huomiota viljelijöiden jaksamisen ja hyvinvoinnin tukemiseen.

Valtioneuvosto näkee tärkeänä, että EU:n lainsäädäntökehys mahdollistaa innovaatioiden luomisen ja nopeamman markkinoille saattamisen. Valtioneuvosto näkee, että uudet tuotteet tuovat lisäarvoa elintarvikesektorille ja auttavat vahvistamaan myös omavaraisuutta ja huoltovarmuutta.

Valtioneuvosto näkee, että digitaalisuuden mahdollisuuksia tulisi hyödyntää kyberturvallisuus huomioon ottaen. Maatalous- ja ruokasektorin datan käyttöä laajennettaessa on huolehdittava da-

Valiokunnan lausunto YmVL 7/2025 vp

tan omistajuuteen liittyvistä kysymyksistä. Maatalouden tieto- ja innovaatiojärjestelmää (AKIS) olisi parannettava tilojen kilpailukykyyn ja kannattavuuden lisäämiseksi. Tarvitaan parempia liiketoiminnan hallintatapoja, älymaatalouden omaksumista ja tietolähteiden ja tietovarantojen hyödyntämistä.

Valtioneuvosto pitää hyvänä, että komissio laatii kalastus- ja vesiviljelysektorille oman visionsa.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Komission tiedonannossa maatalouden ja ruuan visiosta todetaan, että Euroopan unionin on oltava vuonna 2040 paikka, jossa maatalous ja ruoan tuotanto kukoistavat koko mantereella kaikessa monimuotoisuudessaan. Euroopan unionin on oltava paikka, jossa maatalous on houkuttelevaa tuleville sukupolville ja jossa maatalous- ja ruokasektori on kilpailukykyinen, resilientti, tulevaisuuden kestävä ja reilu. Visio vuodelle 2040 sisältää neljä prioriteettialaa: houkuttelevan alan luominen, kilpailukykyinen ja selviytymiskykyinen ala, tulevaisuuden vaatimukset huomioon otettava ala ja elintarvikkeiden arvostaminen sekä oikeudenmukaisten elin- ja työolojen edistäminen. Vision tavoitteena on maatalous- ja elintarvikkejärjestelmä, joka takaa kohtuullisen elintason ja tarjoaa mahdollisuuksia lisätuloihin, on kilpailukykyinen globaalien haasteiden edessä, toimii yhteydessä luontoon ja edistää elinvoimaisia maaseutualueita.

Valtioneuvoston tavoin valiokunta pitää visiota myönteisenä ja Suomen kannan mukaisena. Vahva ja kilpailukykyinen ruoantuotanto tulee nähdä osana Euroopan unionin strategista autonomiaa ja valmiutta. Maatalouden kehittäminen yhdessä maaseutualueiden elinvoimaisuuden vahvistamisen kanssa parantaa toimitusvarmuutta, valmiutta ja kokonaisvaltaista turvallisuutta kaikissa jäsenvaltioissa. Komission tiedonanto tunnistaa, että maatalous- ja ruokasektorin tulevaisuuden elinehtona on alan kyky houkuttaa nuoria ja uusia yrittäjiä. Valiokunta toteaa, että maatalouden tulevaisuuden elinehto on maataloustuotannon kannattavuus. Kokonaisuutena valiokunta pitää tiedonannossa valittuja prioriteetteja ja tavoitteita onnistuneina.

Omavaraisuus ja strateginen autonomia

Komission mukaan ruokaomavaraisuutta ei koskaan saa pitää itsestäänselvyytenä. Tiedonannon johdannossa todetaan, että maatalous ja ruoka, kalastus mukaan lukien, ovat unionin strategisia sektoreita, jotka tarjoavat turvallista ja korkealaatuista ruokaa 450 miljoonalle eurooppalaiselle. Ne ovat avainasemassa globaalien ruokaturvan kannalta. Johdannossa viitataan myös presidentti Niinistön raporttiin, joka tunnistaa ruoan olevan yksi kansalaisten kannalta kaikkein kriittisimmistä sektoreista. EU:n ruokaomavaraisuus riippuu suurelta osin tuontiin nojaavista tuotantopanoksista, kuten lannoitteista, rehuista ja energiasta. Komission mukaan on tärkeää vähentää näitä riippuvuuksia ja toimitusketjuihin liittyviä riskejä. Komissio aikoo kehittää suunnitelman, jolla luodaan EU:lle omavaraampi ja kestävämpi proteiinin tuotanto ja monipuolistetaan tuontikanavia. Valtioneuvoston kannassa todetaan, että Suomi tukee pyrkimystä vähentää tuontiriippuvuutta kriittisten tuotantopanosten, erityisesti fossiilisen energian, lannoitteiden ja valkuaisrehuraaka-aineiden osalta. Tavoitteeseen liittyen valtioneuvosto näkee tärkeänä ravinteiden kierrätyksen li-

Valiokunnan lausunto YmVL 7/2025 vp

säämisen koko EU:n alueella. Valiokunta yhtyy tähän näkemykseen ja nostaa lisäksi tarpeen sovittaa ruoantuotanto planetaarisiin rajoihin.

Komission ehdotus suunnitelmasta luoda EU:lle omavaraisempi ja kestävämpi proteiinin tuotanto on valiokunnan näkemyksen mukaan kannatettava. Se yhtyy myös valtioneuvoston kantaan, jonka mukaan tiedonannossa tunnustetaan hyvin Niinistön raportissa esitetyt kirjaukset ja ehdotukset tarpeesta tehostaa EU:n ruokaturvan ja vesihuollon valmiutta, millä on kiinteä yhteys valmistetuilla olevaan EU:n varautumisunionistrategiaan. Valiokunta nostaa erityisesti esiin myös kirjaukset ympäristö- ja ilmastotavoitteiden toteuttamisesta maatalouden erityispiirteet huomioon ottaen. Valiokunta toteaa, että ekologisesti ja eettisesti kestävä maatalous, ihmisten ja eläinten hyvinvoinnin turvaava tuotanto, on osa globaalia ruokaturvaa ja kansallista huoltovarmuutta. Maaperän tuottokyvystä ja muista resursseista, kuten vedestä, huolehtiminen on osa tulevaisuuden ehtoja.

Maatalouden ja ruoantuotannon kansainvälinen kilpailukyky

Ruoka on osa EU:n taloudellista kilpailukykyä. EU:lla on merkittävä rooli maailman ruokaturvan takaamisessa. EU on maailman merkittävin maataloustuotteiden viejä. Vuonna 2022 maatalous- ja ruokasektori loi lisäarvoa yli 900 miljardia euroa ja työllisti EU:ssa liki 30 miljoonaa ihmistä. EU:n kauppataasektorilla oli 70 miljardia euroa ylijäämä vuonna 2023. Valtioneuvoston kannan mukaan maatalouden tulee olla kilpailukykyinen ja kestävä myös globaalisti. Tätä taustaa vasten valtioneuvosto näkee hyvänä, että komissio pyrkii yhtenäistämään tuotantostandardien soveltamista tuontituotteisiin erityisesti kasvinsuojeluaineiden ja eläinten hyvinvoinnin osalta. Valiokunnan saamista lausunnoissa onkin pidetty tärkeänä, että EU:n alueelle tuotuun maataloustuotteeseen tai tuotantopanokseen sovelletaan samoja tuotantovaatimuksia kuin EU:n alueella tuotettuun tuotteeseen. Näin EU:n korkeiden standardien alainen maataloustuotanto ei joudu huonompaan kilpailuasemaan muiden alueiden tuotantoon nähden. Valiokunta pitää tätä EU:n maatalouden kilpailukykyyn kannalta keskeisenä kysymyksenä. Komission mahdollinen lainsäädäntöehdotus siitä, että EU:ssa kielletyille vaarallisimmille kasvinsuojeluaineille ei jatkossa myönnettäisi tuontitoleransseja, on kannatettava aloite. Valiokunta katsoo, että vastaavia toimia tarvitaan myös eläinten hyvinvoinnin, eläinten lääkitsemisen ja ympäristövaatimusten alueella.

EU:n tulee karsia maatalouden ja elintarvikkeiden tuotannon alalla toimivien yritysten hallinnollista taakkaa, panostaa innovaatioihin ja poistaa esteitä uusien tuotteiden markkinoille pääsyltä. Valiokunnan saamista lausunnoissa on kritisoitu sitä, että komission tiedonannossa on vahvasti keskitytty pelkästään maatalouteen, vaikka alan kestävyys ja kannattavuus mahdollistamiseksi arvoketjun kokonaisvaltainen tarkastelu ja kehittäminen pellolta pöytään -toimintamallilla on ensiarvoisen tärkeää. Tiedonannossa on valitettavan vähän käsitelty uusia teknologioita, kuten viljelyteknologiat, bioteknologia ja kiertotalouden ratkaisut. Näin ollen tiedonannossa jäävät käsittelemättä uusien teknologioiden ja tuotteiden sisältävät mahdollisuudet EU:n omavaraisuusasteen, tuotannon kannattavuuden ja kestävyys haasteiden ratkaisemisessa. Bioteknologian hyödyntäminen ja sen tuotteet kohtaavat usein sääntelyesteitä, pitkiä lupaprosesseja ja hyväksymismenettelyjä niin EU:ssa kuin jäsenvaltioissa. Yhtenä esimerkkinä on tuotu esiin biologisen kasvinsuojeluaineen hyväksyminen EU:ssa. Prosessi kestää jopa kolme kertaa kauemmin kuin Yhdysvalloissa. Valiokunnan käsityksen mukaan tämä on huomioitu valtioneuvoston kannassa,

Valiokunnan lausunto YmVL 7/2025 vp

jonka mukaan Suomi yhtyy komission arvioon siitä, ettei biologisten tai matalariskisten kasvin-suojeluaineiden hyväksyntä ja käyttöönotto ole edennyt riittävästi. Valtioneuvoston kannan mukaan uusien vaihtoehtoisten kasvin-suojeluaineiden ja -tekniikoiden sekä biopestisidien markkinoille tuloa tulee vauhdittaa.

Toinen esimerkki liittyy EU:n uuselintarvikkeita koskevaan sääntelyyn. Valiokunnan saamista lausunnoissa on todettu, että uuselintarvikkeiden lupaprosessit koetaan läpinäkymättöminä, hitaina ja epäoikeudenmukaisina hakijaa kohtaan. Suomi on biotekniikan ja solumaatalouden edelläkävijä. Suomessa on kolme noin kymmenestä maailman johtavasta uuselintarvikeyrityksestä. Euroopassa on edellytykset juuri biotekniikan alan läpimurtoihin. Valiokunta yhtyy lausunnoissa esitettyyn kritiikkiin, jonka mukaan maataloutta ja ruokaa koskevassa visiossa tulee paremmin ottaa huomioon perinteisen maatalouden ohella vaihtoehtoihin tuotantomuotoihin liittyvät haasteet ja mahdollisuudet sekä lainsäädännön, tutkimuksen, innovoinnin ja teollisuuspolitiikan yhteensovittaminen. Esteitä innovaatioiden tuottamiseen ja markkinoille saattamiseen tulee poistaa, jotta ruokaturvaan, omavaraisuuteen ja tuotannon kestävyysliittymiin haasteisiin kyetään jatkossa vastaamaan laajemmalla keinovalikoimalla EU:n alueella toimivien yritysten vahvuuksia hyödyntäen. Valiokunta katsoo, että erityisesti kasviproteiinituotteiden kehittämistä ja markkinoille saattamista tulee edistää. Tähän liittyen on perusteltua luoda nopeampi menettely niiden hyväksymiseen.

Samalla työtä maatalouspolitiikan yksinkertaistamiseksi, ehtojen vähentämiseksi ja kannustimien lisäämiseksi tulee jatkaa. Valiokunta katsoo, että keskeinen tekijä EU:n maatalous- ja elintarviketuotannon kilpailukyvyä kehittämisessä on tuotantotoimintaa koskevien vaatimusten keventäminen ja erilaisten menettelyiden joustavoittaminen. Lainsäädännöllisiä esteitä tuotannon aloittamiseen tulee edelleen purkaa. Haasteet alan veto- ja pitovoimassa ovat EU:n laajuinen ongelma. Myös markkinaolosuhteilla on tässä osuutensa. Komission tiedonanto nostaa esiin yritysten vaikeudet saada rahoitusta investointeihin. Tämä estää maatalojen toiminnan kehittämistä ja vähentää maatalojen omia edellytyksiä kannattavuuden parantamiseen. Komissio toteaa tiedonannossa, että viljelijöiden pitää saada parempaa tuloa markkinoilta. Tätä voidaan edistää korjaamalla ruokaketjun epätasapainoja. Komissio korostaa myös, että ketjun läpinäkyvyys on avain ruokaketjun reilua edistettäessä. Valiokunta korostaa tarvetta maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden markkinoiden toimivuutta ja läpinäkyvyyttä parantaville toimille. Yhdessä lainsäädännön yksinkertaistamisen kanssa ne ovat keskeinen tekijä EU:n maatalous- ja elintarvikeyritysten kilpailukyvyä parantamisessa. Ilman yrityksiä ei ole olemassa EU:n korkeisiin standardeihin perustuvaa laadukasta ruoantuotantoa. Yritysten jatkaminen ei ole itsestäänselvyys.

Maataloustuotannon jatkuvuus ja kestävyys

Viimeisen vuosikymmenen aikana Euroopan maataloutta ovat koetelleet monenlaiset kriisit sääntäjä-ilmidiöiden lisääntymisen ja Ukrainan sodan myötä. Vaikutukset näkyvät maataloudessa tuotantokustannusten nousuna, tuotantopanosten saatavuuden heikentymisenä ja yleisenä olosuhteiden vaikeutumisena. Komission tiedonanto nostaa keskeiseksi haasteeksi myös viljelijäväestön ikääntymisen. Vain 12 prosenttia viljelijöistä on alle 40-vuotiaita. Samalla alan houkuttelevuus on heikko. Valiokunnan käsityksen mukaan tämä johtuu heikosta kannattavuudesta ja monin tavoin haasteellisista työoloista. Kuten valtioneuvoston selvityksessä todetaan, viljelijöiden työ on vaativaa ja yksinäistä.

Valiokunnan lausunto YmVL 7/2025 vp

Valiokunta pitää valtioneuvoston tavoin keskeisenä vuonna 2025 valmistuvaa sukupolvenvaihdosstrategiaa. Nykyisen järjestelmän heikkoutena on pidettävä sitä, ettei nykyinen järjestelmä kannusta sukupolvenvaihdoksen toteuttamiseen riittävän aikaisessa vaiheessa tilanpidon jatkajan kannalta. Usein tilanpidosta luopuva ehtii saavuttaa eläkeiän sellaisessa vaiheessa, jossa mahdollinen tilanpidon jatkaja on ehtinyt kouluttautua toiselle alalle ja asettautua maatalan ulkopuolelle. Elämänmuutoksen tekeminen ja maataloustuottajaksi ryhtyminen on monin tavoin vaativampaa sen jälkeen, kun keskeiset valinnat ammatin ja asuinpaikan suhteen on tehty. Sukupolvenvaihdoksen toteuttaminen on usein keskeinen taitekohta tuotantosuunnan vaihtamisen tai tuotannon kehittämisen kannalta.

Komission tiedonanto korostaa kannustimia maatalouden päästöjen vähentämiseen ja hiilensidonnin vahvistamiseen. Komission suuntaa ympäristötoimien toteutusta ehdollisuuden vaatimusten noudattamisesta kohti palkitsemista. Komissio toteaa, että voidakseen viljellä luontoystävällisellä tavalla ja saavuttaa asetettuja tavoitteita viljelijät tarvitsevat kohdennettumpaa tukea tulevassa maatalouspolitiikassa, investointeja, enemmän taloudellisia kannusteita, neuvontaa tutkimuksen ja innovaatioiden pohjalta sekä joustavampaa sääntely-ympäristöä. Komission mukaan viljelijät voivat joustavammin suunnitella viljelykäytäntöjä, jotka ovat paremmin räätälöityjä heidän maataloilleen ja olosuhteisiinsa. Komission mukaan kriisinkestävä ja kestävä maatalous- ja ruokajärjestelmä edellyttää merkittäviä investointeja ja siten toimia, joilla rahoitetaan kestävyys siirtymää ja vähennetään siihen liittyviä riskejä. Valiokunta kannattaa lähtökohtaisesti siirtymistä kannustimiin perustuvaan ohjaukseen tiettyjen pakollisten minimivaatimusten lisäksi.

Valiokunnan näkemyksen mukaan kannustimien käyttö enenevässä määrin huomioi asianmukaisesti Suomen kannan, jonka mukaan ruoantuotanto on maatalouden tärkein tehtävä ja huoltovarmuuden perusta. Maataloussektorille asetettavat päästövähennystavoitteet on sovittava yhteen tämän perustehtävän kanssa. Samalla on tärkeää kiinnittää huomiota maataloussektorin rooliin vuoden 2040 ilmastotavoitteiden saavuttamisessa sekä luonnon monimuotoisuuden edistämisessä, huolehtien kuitenkin samalla ruokaturvasta. (E 10/2024 vp). Valiokunta pitää kannatettavana valtioneuvoston kantaan sisältyvää kirjausta, jonka mukaan Suomi suhtautuu positiivisesti komission tiedonantoon kirjattuun tavoitteeseen, että vuoden 2030 jälkeisen ajan ilmastosääntelyä valmistellessa se ottaa huomioon maatalouden ja maankäyttösektorin erityispiirteet ja etenkin sektorin kilpailukyyn sekä tarpeen varmistaa ruokaturva ja vahvistaa biotaloutta, sekä keskustelut sektorin ja jäsenvaltioiden kanssa. Niin ikään valiokunta korostaa valtioneuvoston tavoin ilmastomuutokseen ja sen vaikutusten ennakoinnin tärkeyttä.

Erityisen kannatettavana valiokunta pitää kirjausta, jonka mukaan kestävä ruokasektorin kannalta olennaista on yhteisten vesivarojen vastuullinen käyttö. Vesi on strateginen luonnonvara. Valiokunnan näkemyksen mukaan maapallon resursseista, niiden puhtaudesta ja luonnosta huolehtiminen palvelee ruokaturvan, huoltovarmuuden ja omavaraisuuden kautta EU:n ja Suomen kokonaisturvallisuutta. Planetaarisissa rajoissa pysyminen edellyttää viisaita ratkaisuja niin maatalouden kuin elintarviketeollisuuden sivuvirtojen hyödyntämisessä, ravinnekierrätyksessä ja bioenergian tuotannossa ja hyödyntämisessä. Komission tiedonannon mukaan viljelijöiden tulee olla energiaomavaraisempia esimerkiksi aurinkopaneelien, tuulivoiman ja biokaasun tuotannon kautta. Lisäksi heidän tulee voida toimittaa tuottamaansa energiaa markkinoille. Valiokunnan käsityksen mukaan kysymys on EU:n strategisen autonomian vahvistamisesta lannoite- ja energiariippuvuuden osalta. Valiokunta toteaa, että hajautettu, ravinteiden ja energian suhteen

Valiokunnan lausunto YmVL 7/2025 vp

mahdollisimman omavarainen ruuantuotanto on kriisinkestävämpi vaihtoehto kuin alueellisesti keskitetty ja muutamaan suureen toimijaan nojaava järjestelmä. Korkean elintarviketurvan ja hyvän toimitusvarmuuden ylläpitämiseksi kannattavaa maataloutta on voitava harjoittaa kaikissa unionin jäsenmaissa. Valiokunta näkee kriisinkestävän ruokajärjestelmän osana kokonaisturvallisuutta.

Maatalouden ja luonnon yhteydet

Maatalous perustuu luonnon tuottokykyyn ja on siitä riippuvainen. Ilmastonmuutos, ympäristöongelmat sekä luonnon monimuotoisuuden ja maan kasvukunnan heikkenemisen asettavat myös maatalouden suurten haasteiden eteen. Valiokunta pitää osuvana saamissaan lausunnoissa esitettyä arviota, jonka mukaan kestävän ruokajärjestelmän ja vaikuttavamman maatalouspolitiikan luominen edellyttää uudenlaisia tukitoimenpiteitä ja nykyisten ohjauskeinojen perusteellista arviointia. Maatalous ja ruuantuotanto ovat strategisia sektoreita, joiden oikeudenmukainen kestävyys siirtymä on ratkaisevan tärkeä koko Euroopalle. Samoin valiokunta yhtyy näkemykseen, jonka mukaan kasvukunnoltaan hyvä ja viljelykelpoinen maaperä on välttämätön resurssi ja viljelijän tärkein pääoma.

Valiokunnan saamissa lausunnoissa on nostettu esiin uudistavan viljelyn mahdollisuudet huolehtia maan kasvukunnosta ja vähentää riippuvuutta ulkoisista tuotantopanoksista. Niiden mukaan uudistava viljely tuotantotapana parantaa maatilojen satovarmuutta, auttaa sopeutumaan sääntäjä-ilmioihin sekä hillitsee ilmastonmuutosta, luontokatoa ja vesistöille haitallisia ravinnepäästöjä. Valiokunta katsoo, että kaikkia vaihtoehtoisia tuotantomalleja ja niiden tarjoamia keinoja maatalouden haasteisiin on hyödyllistä tarkastella osana visiota. Valtioneuvoston kannassa ja komission tiedonannossa uudistavaan viljelyyn viitataan hiiliviljely -käsitteellä, joka ohjaa tarkastelun hiilensidontaan.

Valtioneuvoston kannan mukaan Suomi tukee visiossa esitettyjä ajatuksia monipuolisen maatalouden edistämisestä EU:ssa sekä kotieläintalouden työohjelmasta, jonka tavoitteena on alan kannattavuuden ja ympäristökestävyyden parantaminen. Lähtökohtana on, että laajaperäinen nurmipohjainen eläintuotanto ja luonnonlaidunnuksen edistäminen tarjoavat sekä ympäristö- että biodiversiteettiä hyötyjä. Valiokunta on useaan otteeseen nostanut esille luonnonlaitumien merkityksen luonnon monimuotoisuudelle ja laidunnuksen jatkumiseen kohdistuvat haasteet (YmVL 5/2025 vp—E 27/2025 vp ja YmVL 2/2025 vp—VNS 8/2024 vp). Valiokunta toteaa, että perinnebiotoopeilla esiintyy merkittävä osa uhanalaisista lajeista, ja niihin sisältyy myös EU:n luontodirektiivin tarkoittamia luontotyyppisiä, joiden suotuisan suojelutason turvaaminen perustuu luontodirektiiviin. Perinnebiotoopit tarvitsevat säilyäkseen niittoa tai laidunnusta. Yhteisen maatalouspolitiikan varoista rahoitettavilla maatalouden ympäristösopimuksilla rahoitetaan pääosin perinnebiotooppien jatkuvasta hoidosta Suomessa. Helmi-elin ympäristöohjelmassa ympäristöministeriön rahoituksella tehdään ensisijaisesti peruskunnostuksia pitkään hoitamatta olleilla perinnebiotooppikohteilla sekä kunnostustoimia uhanalaisten lajien turvaamiseksi. Näidenkin kohteiden ylläpito perustuu pääosin maatalouden ympäristösopimukseen.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan maatalouden ympäristösopimuksen perusteella maksettava korvaus koostuu vuosittaisesta hoitokorvauksesta sekä tarvittaessa erillisestä aitaamis- ja/tai raivaamiskorvauksesta. Sopimus edellyttää sopimusalueen laiduntamista tai hoitamista niittä-

Valiokunnan lausunto YmVL 7/2025 vp

mällä. Sopimusta ei voida tehdä pelkästä alueen raivaushoidosta ja/tai aitaamisesta. Hoitotoimia voivat lisäksi olla hoitosuunnitelmassa osoitettujen tarpeiden mukaisesti muun muassa niittojätteen korjuu, puiden ja pensaiden ylläpitoraivaus sekä lehtipuiden lehdestys tai kohteen luontoarvojen edistämistä vaikeuttavan kasvillisuuden poisto. Tällä ohjelmakaudella luonnonlaitumien hoitoa uhkaa toisaalta tiukentunut käytäntö tukikelvottomien alojen käsittelyssä ja toisaalta kasvaneet suurpetokannat.

Etenkin Varsinais-Suomessa, jossa sijaitsee merkittävä osa arvokkaista perinnebiotoopeista ja luonnonlaitumista, tilanne on vaikeutunut merkittävästi. Vaikka sopimusalueille rahoitetaan pe-toaitojen rakentamista, niiden toimivuus vaihtelevassa maastossa tai saarikohteilla on rajallinen. Laidunnushoidon järjestämistä vaikeuttaa myös karjankasvatuksen vähentyminen, tilakoon kasvu ja tuotannon keskittyminen. Etenkin lammastilojen määrän väheneminen vaikuttaa laidunnukseen. Laidunnuksen loppumisen seurauksena uhkana on vuosien hoitotöissä saavutetun hyödyn menettäminen ja uhanalaisten ja EU:n luontodirektiivinluontotyyppien heikentyminen. Valiokunta pitää tärkeänä, että luonnonlaitumien monimuotoisuushyödyt ja mahdollisuudet ruoantuotannolle huomioidaan ja ryhdytään toimenpiteisiin, jotta luonnonlaitumien hoitamisen rahoitukseen ja laiduneläinten turvallisuuteen liittyvät ongelmat poistuvat.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Ympäristövaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa edellä esitetyin huomautuksin valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 8.5.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Krista Mikkonen vihr
jäsen Pauli Aalto-Setälä kok
jäsen Noora Fagerström kok
jäsen Christoffer Ingo r
jäsen Vesa Kallio kesk
jäsen Mai Kivelä vas
jäsen Johan Kvarnström sd
jäsen Jorma Piisinen ps
jäsen Merja Rasinkangas ps
jäsen Tere Sammallahti kok
jäsen Sara Seppänen ps
varajäsen Janne Jukkola kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Susanna Paakkola

Valiokunnan lausunto YmVL 7/2025 vp Eriävä mielipide

Eriävä mielipide

Perustelut

Komission tiedonanto maatalouden ja ruoan visiosta pitää sisällään useita kannatettavia elementtejä, joiden osalta valtioneuvoston puoltava kanta on ymmärrettävä. Kokonaisuudessaan komission visiossa esittämät toimenpiteet ovat kuitenkin maatalouden ilmasto- ja ympäristöulottuvuutta heikentäviä. Komission tavoite maatalouden sääntöjen ja ehtojen vähentämiseksi pitää sisällään merkittäviä riskejä ympäristön kannalta, kun ympäristötoimien osalta halutaan siirtyä entistä vahvemmin vapaaehtoisuuteen. Sitovien velvoitteiden puute tekee ympäristövaikutusten arvioinnista ja ennakoinnista haastavaa. Sääntöjen ja ehtojen olemassaolo ei katsoaksemme myöskään poista mahdollisuutta kannustimiin perustuvaan ohjaukseen, jossa maataloustoimijoita palkitaan ympäristötyöstä, vaan nämä ovat hyvin yhteensovitettavissa.

Ehdollisuusjärjestelmään sisältyvät toimenpiteet maataloudesta aiheutuvien haitallisten ympäristövaikutusten vähentämiseksi ovat keskeisiä ja niiden tulisi olla jatkossakin viljelijätukien ehtona. Eläintuotannon tuista tulisi astetta luopua, pois lukien luomutuotanto, luonnonlaitumia käyttävät ja muita perinnebiotooppeja hoitavat eläimet sekä alkuperäisrodut. Perinnebiotooppien hoidossa pääpainon tulisi olla alueiden ekologisten arvojen ylläpitämisessä ja lisäämisessä. Kuten valiokunnan lausunnossakin todetaan, jotta maataloussektorilla voidaan aidosti vastata ekologiseen kriisiin, on kehitettävä uudenlaisia tukitoimenpiteitä ja nykyiset ohjaukset on uudelleenarvioitava perusteellisesti. Tukea tulee osoittaa nykyistä paljon vahvemmin ilmaston, luonnon ja vesien suojelua edistäviin toimiin sekä palkitsemaan aktiivisista ympäristötoista. Tukijärjestelmän uudistamista tällä tavoin tulisi edistää myös käsittelyssä olevan vision puitteissa.

Ympäristövaliokunta toteaa lausunnossaan, että maatalouden tulevaisuuden elinehtojen taustalla tulee ennen kaikkea nähdä maataloustuotannon kannattavuus ja että tiedonannossa valitut prioriteetit ja tavoitteet ovat onnistuneita. Maatalouden tulevaisuuden ensisijainen elinehto on nähdäksemme kuitenkin se, missä määrin onnistumme torjumaan ekologista kriisiä ja vastaamaan sen seurauksiin maataloudelle ja ruoantuotannolle, joita ovat esimerkiksi lisääntyneet sään ääri-ilmiöt. Tiedonannossa ei esitetä kunnianhimoisia ympäristötavoitteita, eikä siinä siten priorisoida riittävästi maatalouden ja ruoantuotannon ilmasto- ja ympäristöulottuvuutta.

Komissio aikoo kehittää suunnitelman, jolla luodaan EU:lle omavaraisempi ja kestävämpi proteiinin tuotanto. Yhdymme valiokunnan näkemykseen tällaisen suunnitelman tarpeellisuudesta. Omavaraisemman ja kestävämmän proteiinin tuotannon suunnitelman täytyy kuitenkin keskeisesti edistää kasviproteiinien tuotantoa. Komission tulee kehittää vuoteen 2026 mennessä EU:n kasvipohjaisen ruuan toimintasuunnitelma, ja tämä toimintasuunnitelma täytyy sisällyttää käsillä olevaan visioon maatalouden ja ruoantuotannon tulevaisuudesta. Visiossa ei ole riittävästi huomioitu, että ainoita realistisia keinoja kohtuullistaa maataloussektorin maankäyttöä on muovata ruokajärjestelmää selkeästi kasvipainotteisempaan suuntaan. Komission vision ja valtioneuvoston sitä koskevan kannan tulisi tunnistaa tarve vähentää kotieläinten lukumäärää kokonaisuudessaan kestävämpien tuotantomenetelmien investointien ja innovaatioiden kehittämisen ohella. Suomen kannassa tulisi paremmin huomioida kasvipohjaisen ruuan rooli tulevaisuuskestävästä ruokajärjestelmän rakentajana. Yhdymme valiokunnan näkemykseen siitä, että kasviproteiini-

Valiokunnan lausunto YmVL 7/2025 vp
Eriävä mielipide

tuotteiden kehittämistä ja markkinoille saattamista tulee edistää ja että tähän tarkoitukseen on otettava käyttöön tehokkaampi menettely.

Myös solumaatalouden potentiaali ja mahdollisuudet jäävät visiossa ja valtioneuvoston kannassa nyt huomiotta, ja tältä osin yhdyimme valiokunnan lausunnossaan esittämään kritiikkiin. Kun tarkastellaan maatalouden kilpailukykyä, on huomattava, että Luonnonvarakeskuksen (2024) selvityksen mukaan Suomessa ei kotieläintuotteiden markkinoilla ole merkittäviä kasvumahdollisuuksia. Suurin osa ruoka-alan kasvupotentiaalista on sen sijaan solumaataloudessa, kasviproteiineissa ja kasvimeijerituotteissa. Kuten valiokuntakin toteaa, EU:n uuselintarvikkeita koskevaan sääntelyyn sisältyviä esteitä tuotteiden markkinoille saattamiseksi täytyy mitä pikimmiten purkaa ja lupaprosesseja sujuvoittaa. Uuselintarvikkeiden lupaprosessit EU:ssa ovat läpinäkymättömiä ja hitaita, mikä asettaa eurooppalaiset uuselintarviketoimijat kansainvälisesti erittäin epäedulliseen asemaan.

Valtioneuvosto toteaa kannassaan, että ruoantuotanto on maatalouden tärkein tehtävä ja huoltovarmuuden perusta, ja että sektorille asetettavat päästövähennystavoitteet on sovittava yhteen tämän perustehtävän kanssa. On kuitenkin huomattava, että mikäli riittäviä, pakollisia päästövähennystavoitteita ei aseteta saatikka saavuteta, maatalouden ja siten ruoantuotannon perusedellytykset todennäköisesti tuhoutuvat. Ruoantuotanto ja ruokaturva kytkeytyvät siten erottamattomasti ilmasto- ja ympäristötyöhön, ja maatalouden toiminta on mukautettava planetaarisen kantokyvyn rajoihin. Toisin sanoen, ympäristökestävyys määrittää ruoantuotannon ja huoltovarmuuden tulevaisuuden.

On valitettavaa, että komission visiosta jää uupumaan konkreettinen poliittinen tiekartta päästövähennystavoitteiden ja luonnon monimuotoisuuden vahvistamisen osalta. Sektorille tulisi katsoaksemme säätää EU-tasolla sitova nettopäästövähennystavoite 2040-päästövähennystavoitteen yhteyteen.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 8.5.2025

Mai Kivelä vas
Krista Mikkonen vihr